

Εξωγενείς παράγοντες

- Ονομάζονται εκείνοι οι παράγοντες που συντελούν στην **καταστροφή** του αναγλύφου
- Ο φυσικός τους χώρος είναι η επιφάνεια της γης. Έχουν σαν έδρα τους την ατμόσφαιρα και την υδρόσφαιρα και λαμβάνουν ενέργεια από δύο πηγές, τον **ήλιο** και την **βαρύτητα**

ΑΠΟΣΑΘΡΩΣΗ

- ονομάζουμε το σύνολο των διεργασιών που συντελούν στην καταστροφή των πετρωμάτων εξαιτίας της έκθεσης τους κοντά στην επιφάνεια της γης.

Είδη αποσάθρωσης

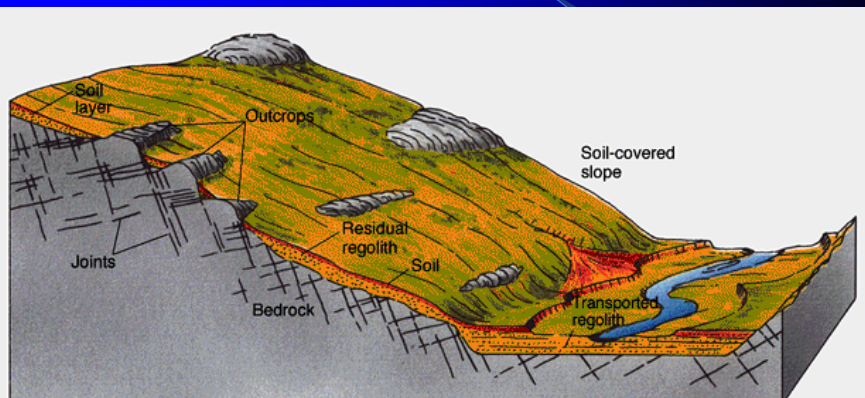
- **Φυσική αποσάθρωση**

Η καταστροφή αυτή των πετρωμάτων επιτυγχάνεται άλλοτε με επίδραση της φυσικής ή μηχανικής ενέργειας

- **Χημική αποσάθρωση**

Η καταστροφή αυτή των πετρωμάτων επιτυγχάνεται άλλοτε με επίδραση της χημικής ενέργειας

Αποσάθρωση

Drawn by A.N. Strahler.
© John Wiley & Sons, Inc.

Υλικά της αποσάθρωσης

- Αν μέρος των αποσαθρωμένων υλικών μεταφερθούν προς τα κατόντη εξαιτίας της βαρύτητας, τότε τα υλικά αυτά αποτίθενται στην βάση της κοιλάδας και ονομάζονται **κολλούβια**.
- Αν τα υλικά αυτά μεταφερθούν με κάποιο υγρό μέσο τότε ονομάζονται **αλλούβια**.
- Αν τώρα τα υλικά της αποσάθρωσης όχι μόνο μεταφερθούν αλλά και αποτεθούν μέσα σε ένα υγρό μέσο (π.χ. θάλασσα), τότε ονομάζονται **ιζήματα**.

Κατηγορίες διεργασιών φυσικής αποσάθρωσης

I. Διεργασίες κρυστάλλωσης

Πάγος, Κρυστάλλωση αλάτων

II. Διεργασίες μεταβολής θερμοκρασίας / πίεσης

Έκθεση στον ήλιο, Απολέπιση

III. Μεταβολή υγρασίας

Μεταβαλλόμενη ύγρανση – ξήρανση, Διόγκωση

IV. Οργανικές διεργασίες

Ανάπτυξη ριζικού συστήματος φυτών,
Κολλοειδή διαλύματα, Ανάπτυξη λειχήνων

Πάγος

Όταν το νερό παγώσει τότε ο όγκος του αυξάνει κατά 9%.

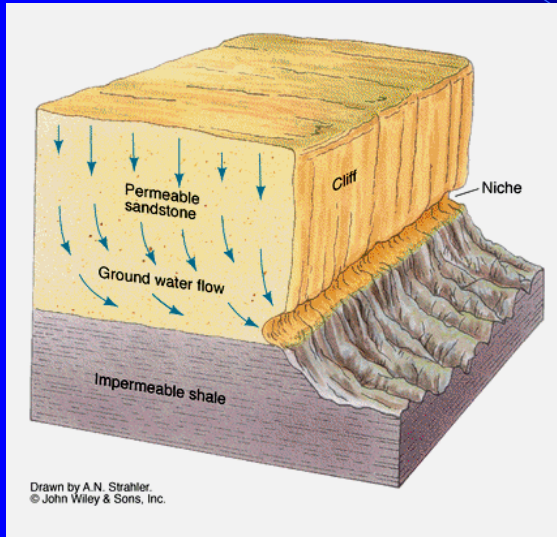
Η τάση που αναπτύσσεται λόγω της αύξησης του όγκου στους -22°C είναι 2.100 kg/cm^2 .

Πάγος

- Στην Ελλάδα φαινόμενα αποσάθρωσης εξαιτίας της δράσης του πάγου συναντούμε σε περιοχές μεγάλου υψομέτρου.

Κρυστάλλωση αλάτων

συμβαίνει σε ξηρά κλίματα και είναι υπεύθυνη για τις εσοχές, μικρές σπηλιές, αψίδες κλπ που δημιουργούνται σε ψαμμιτικούς σχηματισμούς

- **Απολέπιση**

προκαλείται όταν πετρώματα τα οποία για μεγάλο γεωλογικό διάστημα βρισκόντουσαν σε φόρτιση εξαιτίας υπερκείμενων πετρωμάτων, βρεθούν στην επιφάνεια εξαιτίας της διάβρωσης των υπερκείμενων.

- **Υγρασία**

έχει ως αποτέλεσμα την πρόσληψη νερού στο κρυσταλλικό πλέγματος και την διόγκωσή των φίλυδρων ορυκτών

- **Ριζικό σύστημα**

των φυτών που αναπτύσσεται στο επιφανειακό τμήμα των πετρωμάτων ασκεί μεγάλη πίεση

ΧΗΜΙΚΗ ΑΠΟΣΑΘΡΩΣΗ

- Κύριος παράγοντας που προκαλεί τη χημική αποσάθρωση είναι **το νερό** με τα σε διάλυση συστατικά του.
- Η χημική αποσάθρωση επιτυγχάνεται κυρίως σε **υγρά και θερμά κλίματα**.
- Περιοχές με τέτοιες συνθήκες είναι κατά κύριο λόγο οι **τροπικές υγρές περιοχές** και σε συνέχεια **οι εύκρατες**.
- Η **θερμοκρασία** παίζει κυρίως σημαντικό ρόλο στην κινητική των αντιδράσεων.

Διεργασίες Χημικής Αποσάθρωσης

- I. Η διάλυση
- II. Η υδρόλυση
- III. Η οξείδωση
- IV. Η ενυδάτωση
- V. Η αναγωγή
- VI. Τα βιοχημικά φαινόμενα των φυτικών οργανισμών και βακτηριδίων

Η ΑΠΟΣΑΘΡΩΣΗ ΣΑΝ ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ

- Η διεργασία της αποσάθρωσης έχει μεγάλη γεωμορφολογική σημασία γιατί συντελεί στην **μεταβολή του εξωτερικού αναγλύφου της γης** και συμβάλει στην αλλαγή της μορφολογίας.
- Σχεδόν όλες οι διεργασίες αποσάθρωσης είναι εξαρτημένες από τις **κλιματικές συνθήκες**.
- Κατά καιρούς έχουν γίνει προσπάθειες συσχέτισμού της παγκόσμιας κατανομής των διεργασιών αποσάθρωσης με βάση τους κλιματικούς παράγοντες.

ΚΛΙΜΑ

- ονομάζουμε τον μέσο όρο των καιρικών συνθηκών που επικρατούν σε μία περιοχή.
- οι ετήσιοι κύκλοι της μέσης μηνιαίας **θερμοκρασίας και βροχόπτωσης** χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό του **κλιματικού τύπου**.

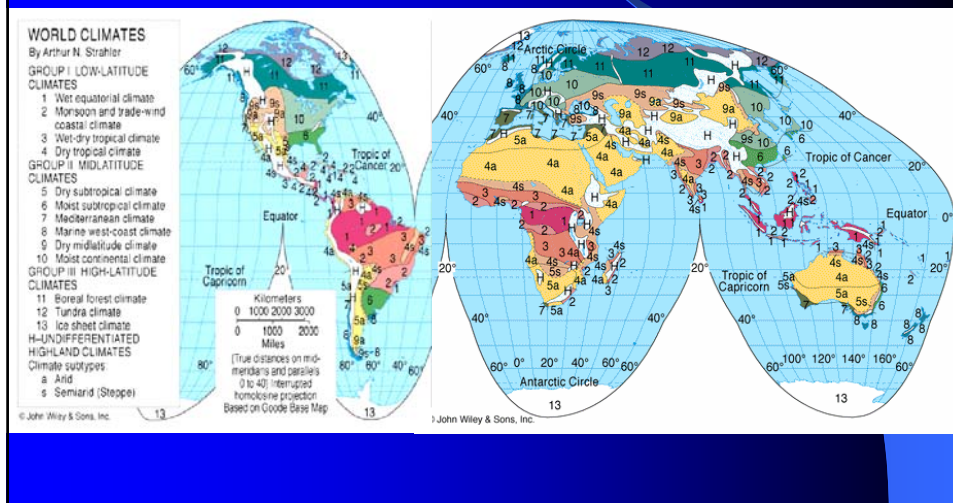
Η εξάπλωση των διαφόρων κλιματικών τύπων στην επιφάνεια του πλανήτη παρουσιάζει μια **ζωνώδη κατανομή ως προς τον Ισημερινό**.

Γεωγραφικό Πλάτος: Ο ετήσιος κύκλος διακύμανσης της θερμοκρασίας μιας περιοχής εξαρτάται από τη γεωγραφική της θέση και ειδικότερα από την απόστασή της από τον ισημερινό.

Παράκτια – Ηπειρωτική θέση: Η ετήσια διακύμανση της θερμοκρασίας στις παράκτιες περιοχές είναι μικρότερη από την αντίστοιχη διακύμανση στο εσωτερικό των ηπείρων.

Τέλος, το ποσοστό της **υγρασίας** του αέρα είναι μεγαλύτερο στις θερμές αέρια μάζες από ότι στις ψυχρές.

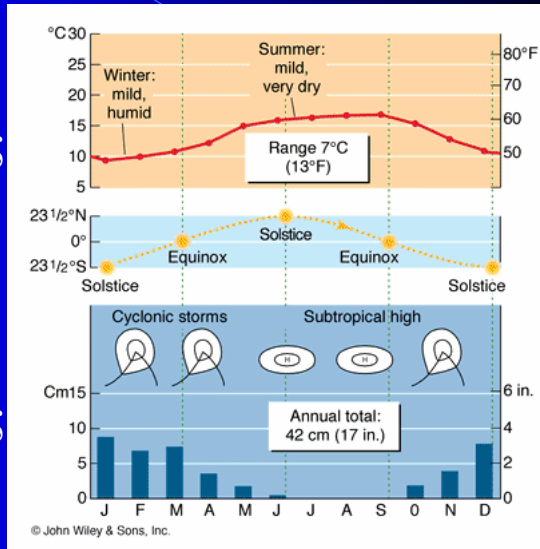
Παγκόσμιος κλιματικός χάρτης

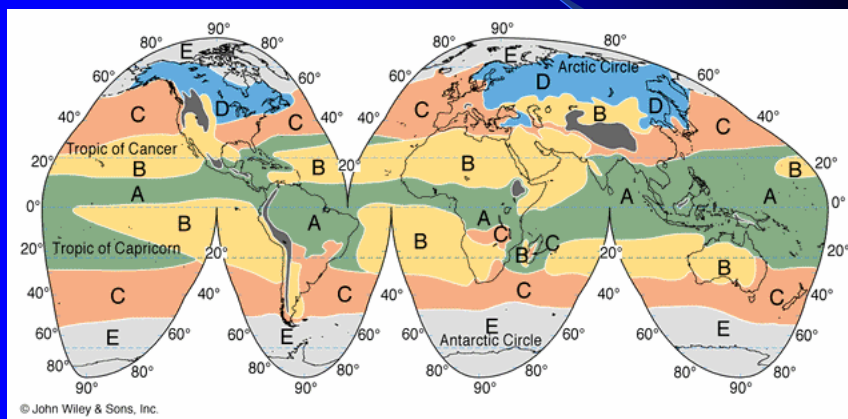

Μεσογειακό κλίμα

- Ετήσια διακύμανση μέσης μηνιαίας θερμοκρασίας
- Ετήσια διακύμανση μέσης μηνιαίας βροχόπτωσης

Χάρτης κύριων κλιματικών περιοχών

- κατά Corren, 1918

Ταξινόμηση κλιματικών τύπων

ΤΥΠΟΙ

- **A** Τροπικό
- **B** Ξηρό **S** Semiarid
W Arid
- **C** Εύκρατο
(μεσοθερμικό)
- **D** Αρκτικό
(μικροθερμικό)
- **E** Πολικό

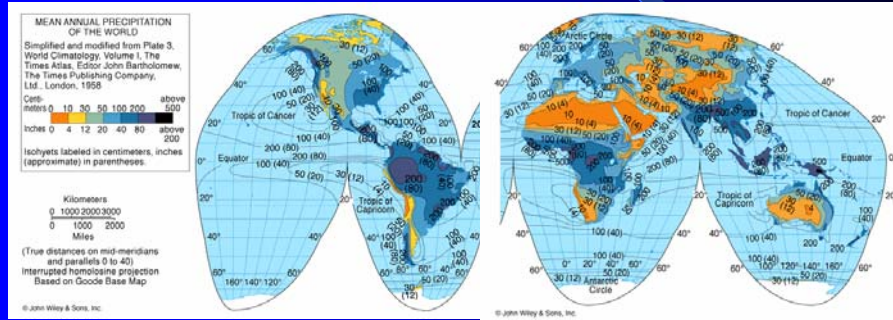
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- Μέση $T > 18\text{ C}^0$
- Εξάτμιση $>$ Βροχοπτώση
- **S** ~ στέπες & **W** ~ ερήμους
- Μέση $T < 18\text{ C}^0$, Μικρ. $T > -3$ & μέση T (1 μήνας τουλάχιστον) $> 10\text{ C}^0$
- Μέση T Θερμ. μήνα $< 10\text{ C}^0$
- Μέση T Ψυχρ. ενός τουλάχιστον μηνός $< -3\text{ C}^0$
- Μέση T θερμότερου μήνα $< 10\text{ C}^0$

Οι βροχοπτώσεις στη Γη

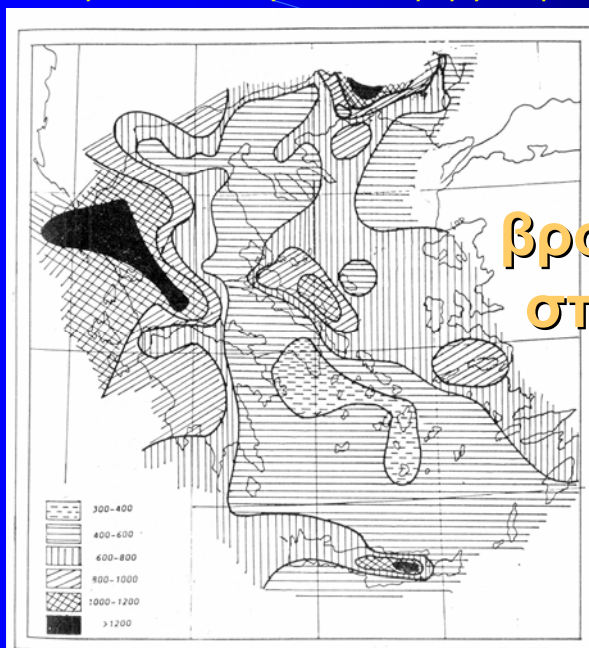
- Οι μεγαλύτερες βροχοπτώσεις συμβαίνουν σε μία ζώνη κοντά στον Ισημερινό.
- Οι περιοχές των υψηλών ορέων έχουν και αυτές υψηλές βροχοπτώσεις ιδίως όταν τροφοδοτούνται από υγρούς ανέμους των ωκεανών
- Οι βροχοπτώσεις μειώνονται προς τους πόλους και το εσωτερικό των ηπείρων

Παγκόσμιος χάρτης μέσης ετήσιας βροχόπτωσης

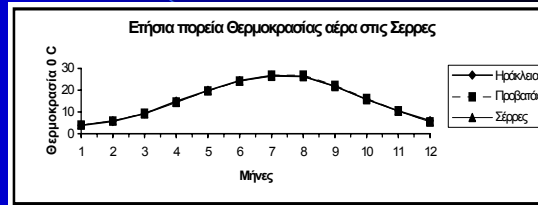
- World Climatology, 1958.

Οι βροχοπτώσεις στην Ελλάδα

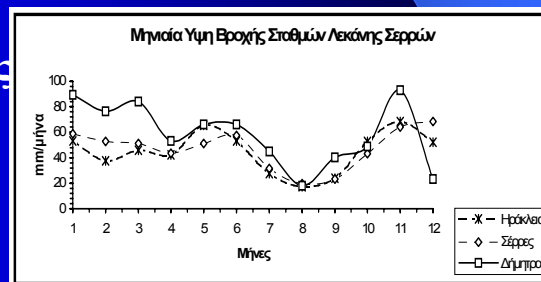

Οι βροχοπτώσεις στη Β.Ελλάδα

- Ετήσια διακύμανση μέσης μηνιαίας θερμοκρασίας

- Ετήσια διακύμανση μέσης μηνιαίας βροχόπτωσης

Κλιματικές επιδράσεις στους μηχανισμούς αποσάθρωσης

- HUMID (Υγρό)
- ARID (Ξηρό)
- NIVAL (Πολικό)

Διάβρωση από νερό, επικρατεί η Χημική αποσάθρωση

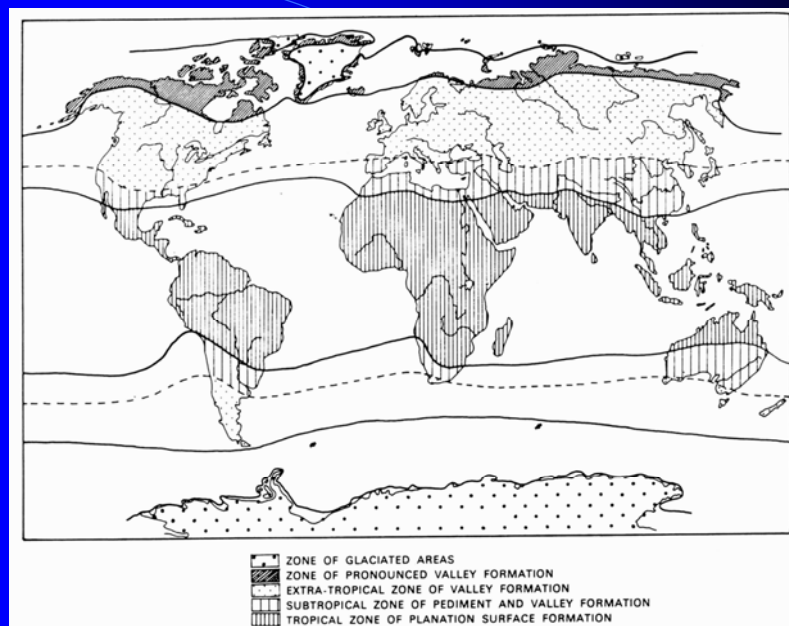
Διάβρωση από άνεμο, επικρατεί η Μηχανική αποσάθρωση

Διάβρωση από πάγο, επικρατεί η Μηχανική αποσάθρωση

Η γεωμορφολογική εξέλιξη στα διάφορα κλίματα

Ο Büdel (1969) πρότεινε δύο διαφορετικές προσεγγίσεις στη σχέση κλίματος – γεωμορφολογίας.

Με τον όρο **κλιματική γεωμορφολογία** αναφερόμαστε στις σημερινές ενεργές διεργασίες που διαμορφώνουν το ανάγλυφο, ενώ ο όρος **κλιματογενετική γεωμορφολογία** εμπεριέχει μερικώς και το χρόνο σαν μια ακόμη μεταβλητή.

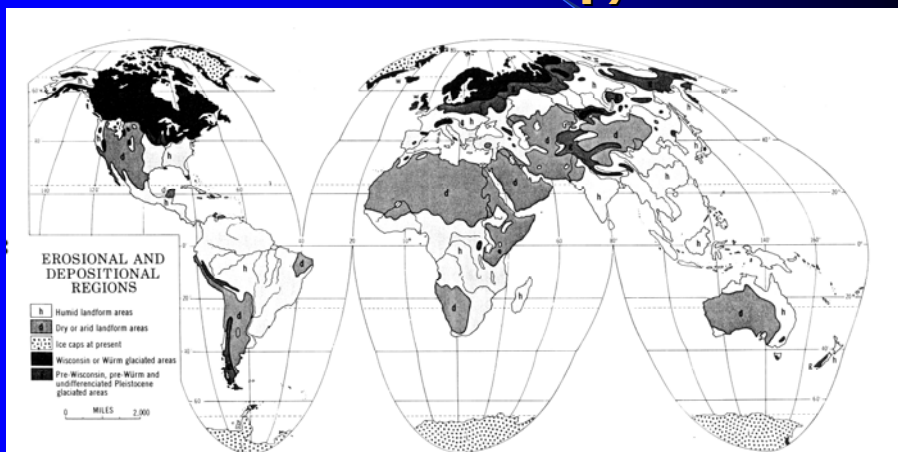
I. Η ζώνη των **παγετωδών περιοχών**, η οποία περιλαμβάνει τις πολικές περιοχές και τις περιοχές των υψηλών ορέων.

II. Η ζώνη των **υπαρκτικών περιοχών**, περιλαμβάνει τις περιοχές μεγάλου γεωγραφικού πλάτους στις οποίες υπάρχουν παγωμένα εδάφη (permafrost) αλλά δεν καλύπτονται από παγοκάλυμμα.

III. Η **εύκρατη μέσου γεωγραφικού πλάτους ζώνη**, περιλαμβάνει περιοχές όπου η κοιλαδογένεση αποτελεί μια ήπια ενεργή διεργασία πάνω σε ένα ανάγλυφο έντονα επηρεασμένο από προηγούμενες παγετώδεις περιόδους.

IV. Η **τροπική ζώνη** με τη δημιουργία **επιφανειών επιπέδωσης στις υγρές (humid) ή**

Παγκόσμιες περιοχές διάβρωσης και απόθεσης

Το κλίμα της Ελλάδας ως παράγοντας γεωμορφολογικής εξέλιξης

Το κλίμα της Ελλάδας είναι **Μεσογειακού τύπου**.

Η διάταξη των ορεινών όγκων στο ευρύτερο γεωμορφολογικό ανάγλυφο της Ελλάδας, μπορεί να τη διαχωρίσει από κλιματική άποψη σε τρεις περιοχές.

- A) Τη **Δυτική** περιοχή, η οποία εκτείνεται στα δυτικά του ορεινού όγκου της Πίνδου, τις δυτικές ακτές της Πελοποννήσου, έως το ακρωτήριο Ταίναρο.
- B) Την υπόλοιπη **Ανατολική ηπειρωτική Ελλάδα**, μαζί με τη Θάσο, τις Σποράδες και την Εύβοια.
- Γ) Τα **νησιά του Αιγαίου** πελάγους και την **Κρήτη**.

Μεταβολή της υδρογραφικής πυκνότητας σε σχέση με το ετήσιο ύψος Βροχής

